

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

BUNJEVAČKOJ OMLADINI.

Oj! Bunjevci, bratjo mila,
Kojim mladih još u žila'
Vrela krvca ključa, vrija,
I živahno srđee bije,
Kucnu već i za vas sat!

Iz sna hudog već ustajte,
U kolo se svi hvatajte;
Kolo umna rada, truda,
Nek se goni tama huda,
Što oddavna krije rod . . .

Ta nije li Bogu plakat,
Gledat tolik narod sakat —
Premda tiela čila, zdrava,
Uma bistra, pronicava, —
Kom' prosvjete ne sja luč?!

Ta nije li cvilit grozno,
Da sam sebe nije pozno, —
Nego jadnik, od kako je,
Uz tudjiuu pristajo je —
A viek sebi i rodu tudj?!

Ta nije li žalit jadno,
Samo ubijstvo ovo gadno —
Kojim svoju slavu staru,
Sviest, čast, ponos u nemaru
Bunjevački kalja rod?!

Al' što bilo, bitisalo — —
Drugo j' doba sad nastalo;
Narodnosti viek je ovo,
Oživljava mrtvo slovo
I pokreće sve mu dah

Iz mrtvila sve on budi,
Razpaljuje vatrom grudi,
Slabe kriepi, čile snaži,
Sve na umni poso draži,
Oh! za slatki rod i dom!

Tko da prvi tu ustane?
Tko da žarom za rod plane?
Tko l' da s' posla lati rado?
Tko? neg'ti svog roda nado,
Ostaje na kojoj sviet!

Jest Bunjevci, bratjo mila,
Kojim mladih još u žila'
Vrela krvca ključa, vrije,
A živahno srđee bije,
Na Vami je prvim red!

Vrieme skupo ne gubite,
Svi prosvjetu obljubite,
Ter iz svijuh vaših snaga'
Gon'te tamu tu bez traga,
Što vam krije mili rod.

Dok u vami krvca vrije,
I živahno srđee bije,
Dok su čile u vas sile,
Dok vas mile zovu Vilo,
Lahk i sladak ti je trud.

Što koj može neka čini,
A za drugo se nebrini, —
Što tko riečju kad govori,
Nek u djelo to pretvori, —
Pak će doći rodu spas!

Ta pogledajte bratju inu,
Što rade za domovinu;
Ruse, Čeha i Poljake,
Moravane i Slovake,
Prosvjeta jim kako sja . . .

Pogledajte bratju bližu,
Kako sviest u rodu dižu;
Gledj' Dalmata, gledj' Hrvata,
Gledj' Slovenca i Srba brata,
Kako cvjeta njihov rad . . .

A Bunjevci zar da sami,
U gluposti čamo tami?
Bez ponosa svoga roda
Budu viek za tudj mlin voda
I za tudju hasnu tek?

Ne! ne! bratjo, to ne dajte,
Dižite se, oružajte!
Latite se umna rada,
Da Vam narod ne propada
Sa nemara ko do sad!

Oružje Vam znanost budi,
Ljubav roda grij Vam grudi;
Svog jezika njegovanjem,
Samosviesti poticanjem,
Prosvjeta će u rod doć.

Jest, prosvjete sunce drago,
Samo nosi rodu blago!
Bez nje nema ni slobode,
Bez nje slipe i slepe vode,
Bez nje sruja rod u jaz!

S tog Bunjevci, bratjo mlada,
S kojih raste rodu nada,
Svi, svi listom sad ustajte,
Znanostju se oružajte,
Da to sunce sijne pre.

A tim će te pokazati,
Da Bunjevka Vam je mati,
Da ste njeni sinci pravi,
Slavskom bratjom vierni Slavi,
Jedna krvca, isti duh!*)

Milanko.

*) Ova pjesmica ne bi zgorega bila za deklamiranje prilikom beseda, siela ili školskih izpitah. (Ako ima kojeg živog učitelja bunjevca to će za svoju diku smatrati a našl djaci će je u društvu pjevati. Ured.)

P R O L I Č E.

Oj Proliće! dobi krasna!
Poljodilca zoro jasna;
Raduje se svako tebi!
Sin naravi, kako nebi?!

Sve se s tobom živi kreće;
Šumom drva, poljem eveće,
Potočići svi žubore,
Kan' da Bogu slavu zборе.

Piva ptica prepelica,
Zeleni se žitna klica,
Po livadi janjci bleće,
A po gori miris šeće.

I pčela se razbudila,
Te pruživši svoja krila,
Prihvaća se posla svoga;
Skuplja soka medenoga.

A sred ote živahnosti.
Veseli se do sitosti;
Poljodilac naš bunjevac
I svom rodu viran šokac.

Pak zazvavši dragog Boga,
Harno laća pluga svoga;
Te zategnuv pismu koju
Počme orat njivu svoju.

Za njime se brazde slažu
I sladku mu nadu dražu,
Ide dalje i posluje;
Misle svoje vako snuje:

„Pomozi me dragi Bogo!
Da m' urodi njiva mnogo;
Mnogo triba poljodileu:
Da zahrani svoju dieu. —

Da izdade — svoje Caru,
Da s' oduži gospodaru,
Da izdrži popa, fratra
I namiri svakog brata. —

I siroti da dotekne,
Da ni ona zlo ne rekne;
Da se crv i mrav raduje
Što života posiduje! —

. . . Blagi zraku ti prolićni!
Koj' raznosiš miris cvitni,
Propuhujuć lipo, tiho,
Kome nebi bio mio?!

Izza one skrajnje zime,
Gdi nastaje novo vrijeme:
Proliće je rajsko, vićno,
A življenje u njem srićno!

Krunoslav.

PUČKA ŠKULA.

I. PRIRODOSLOVLJE.

(Produženje.)

7. §.

O stanju mirno visećih tlesca, o ravnoteži i privagi:

Kod šetalice vidili smo da ova samo u jednom stanju stoji mirno t. j. kad je u visećem pravcu. Obisimo sad viseću miru u kakvi klinac — ekser, pak će mo viditi, da će konac u visećem stanju stojati. Ako bi sada konac duže pružili, baš bi se po sridi taneta ili krugle pružio. — Sad da vidimo, kakvo stanje zauzimaju ostala druga viseća tila?

Uzmimo jednu okruglu kariku od debele artije, pak je na kraju probušimo i obisimo na jednu iglu: gdi je igla, tamo je viseća sridsrida karike. Sad stavimo viseću miru nuz iglu, o kojoj visi karika, pak će mo viditi, da će konac viseće mire, upravo na dvi ravne pole prisići kariku. Po ovim što smo kazali, možemo reći: da karika onda visi mirno, kad je viseći konac na dvi pole razdili.

Uzmimo jednu knjigu, i držmo jedan kraj među dva prsta u visećem stanju, da se slobodno na desno i na lijevo nija. Ako smo sridu knjige uhvatili, to će viseći pravac upravo na sridu pasti; ako će mo pak čošak knjige u visećem pravcu držati, to će ovaj priko gornjeg i donjeg čoška upravo pasti. U jednim i drugim slučaju, i na jednu i na drugu polovinu knjige podjednaki teret pada.

Pokušajmo sada u sobi, u kujni viseće stvari: ogle dala, prilike, zdile, i t. d. sa visećom mirom provižbati, pak će mo se svakdi o slidećim zakonu osvidočiti:

Da viseći pravac svako mirno viseće tilo, na dva podjednake težine tala razdijliva.

Iz dosadašnji pokušaja vidili smo, kad smo kakvo viseće tilo obisili, da je ono, o čemu je tilo visilo uvik uzgor bilo. Ali može se tilo kakvo i tako uzgor staviti, da ono što ga uzgor drži dole pod njim budne.

Pružimo prst i metnimo jednu palicu na njega, tako da ne spadne, pak će mo viditi, da je i na jednoj i na drugoj strani prsta podjednaki komad palice pao. Pak kad bi ovu palicu na sridi na dvoje razsikli i na vagu metnuli, obadva bi komada, podjednake težine bili. Ovo je uzrok, što se palica nije na prstu ni amo, ni tamo nijala. O tilu ovakim načinom položenom, kaže se, da su mu obadve pole, jedno prema drugoj u ravnoteži. A ono mjesto na palici, gdje palica mirno počivala: zove se težište.

Ako će mo sada palicu ma na koju stranu malko dalje turiti, tako da nebudne na sridi potpačena, naravno da će na jednu stranu prsta veći komad palice pasti. Većeg komada veće je težište, pak će ovo svu palicu smista krenuti, i kraći komad uzdignuti. Ravnotežaje nestala, jer je veći komad privagu dobio.

Stavimo sada palicu opet na prst, ali na jedan kraj palice metnimo jedan ključ. Ovako će naravno, ova strana gdi je ključ teža biti i privagu dobiti. Ali će ravnoteža opet na mjesto doći, kad palicu tako namistimo, da joj prazan kraj duglji budne, od onoga o kojim ključ visi, ili kada prazan kraj palice, toliko težine dobie ko i onaj gdi ključ visi. Po tome dakle, ako to hoćemo, da na jednom mjestu potpačeno tilo svoju ravno težu održi, valja da mu i na jednu i na drugu stranu težišta podjednake težina padne. Ako je pak na jednoj strani težišta veća težina, ili ako je ova u privagi, onda mora pokretanje, i posli padanje tila nastupiti. (Slidi.)

DVA BRATA ZLOBNIKA.

(Piše B. Auerbah.) prveo Laza Paču.

Andjelija je gorko plakala nad otom pridikom. Pa ma

da nije svećenik imenovao omražene braće, ma da nemisli ovoga il onoga, već da svaki metne ruku na srce i da se pita: da li iskreno ljubi brata i bližnjega svoga? — to je ipak svatko rekao: danas je bila lipa prodika ob Antunu i Sovili, braći Andjelijino!

I Antun i Sovila slušali su pridiku stojeći u crkvi jedan nedaleko od drugoga. Antun je čupkao kapu žvačući ju zubi, a Sovila slušao dignute glave i otvorenih ustah mladoga svećenika. A kad im se susrili pogledi, izpala je Antunu kapa iz ruke, a on se brzo sagnuo za njom.

Pisma je ljubko i tihano završila Božju službu. Antun izišavši iz crkve stajao je pred stanom svećenikovim. Pa budući dobri pastir dušah vjernih ostao ponešto dulje u crkvi moleći, to je Antun otišao u vrt (bašću, bostan), stao kod košnice i gledao mirno, kako će rade neumorno. Tu mu se otela od srca i nehotice lipa ona pisma: zar neznaju da je svetac? pa je pomislio: ta šta? ni sam neimam svetca pri svojoj radnji; jer neimam ni poštena radišćaka (radina dana)! Koliko hiljadah (tisućah), mislio si on, braće i sestarah živi u ovoj košnici, pa mladi i stari rade podjednako!

I eto u tih mislih ugleda di ide blagi svećenik. Pogleda groblju i pane mu na pamet njegova prodika o pokojnih roditeljih, nu drzovito mu srce uvik veljaše: nećeš mi, duhovni oče! čitati dugo bukvara (početnice čitanke knjige)!

Pojde kući svećenikovoju na prag i tu zastane Sovilu s duhovnikom već u živu razgovoru.

Svećenik je stajao i tako se učinio, kad da ga je Antunov dolazak iznenadio.

Ponudio je Antunu stolac, al Antun pokazjuć na brata si Sovilu reče: čast Vam i poštenje, dobri duhovni oče! al ja nesidam ondi, di je ovaj! Vi ste tek od skora u selu, pa Vi ni neznate, da je ovaj čovik pred Vami samo prividan svetac! Ta sva dica znadu što on radi, kad ga ljudi pitaju: Sovilo! kako je Antunu? I škripeći zubi nastavi Antun: on je krivac mojoj nesrići, našoj svadnji, i ja se sporad njega dadoh na djavolsku trgovinu! On mi je prokovo, da ću se obisiti na ularu! Ja ću se obisiti; al ni on neće živiti! —

Mudar svećenik dao je, da se iztoči čaša gnjeva i mržnje; jer je znao, da se iza kiše i bure, vraća sunašće i milo vrime, te da se iza jada i zlobe vraća mir i ljubav.

Oba nima brata sidoše teško uzdišuć.

Svećenik je počeo najprije blagimi ričmi. Otvorio jim sve tajne srdacah strane. Nu sve uzalud; jer su oba uprla oči u zemlju.

Svećenik jim predočio teške muke pokojnih im roditeljah na onom svijtu; al nepodignutih očih Sovila je na tu nauku uzdisao teško. — Svećenik prikupi još poslidnju snagu. Glas mu zujio kao glas Jone proroka. Predstavio jim kratak život, a posli njega posebni i obći sud Božji. — Jao! jao! jao! poviknu svećenik, tako će poviknuti Gospod Bog vama dvojicima potli smrti! Vi ste zatvorili srca vaš! Vi ste živili u mržnji! Zakratili ste jedan drugomu bratsku ruku! Odstupite u oganj vikoviti, koi je pripravljen djavlu i slugam njegovim!

Na te riči zavlada la grobna tišina. Sovila je brisao krupne suze rukavom. Te na jedanput ustavši rekao: Antune!

Te bratske, nečuvne već toliko godinah, kano žarka munja presiku srce Antunovo.

Antune, oprosti! rekne Sovila i pruži pomiriteljku ruku rodjenu si bratu Antunu.

Ruke si čvrsto držahu, a desnica je svećenikova blagosloвила.

U selu sve oživilo i sve se radovalo, kad je vidilo, da dva brata Antun i Sovila rukom u ruci silaze niz brižuljak.

Nepuštajuć bratskih rukuh, dodjoše kući. Spokidaše govođja i brave sa vratah, izčupaše sridinom bašće popružen trnjak, — učiniše usadjemu povrtju mnogo štete, nu ukloniše zavike sa srca i doma razpru i neslogu!

Otišli k sestri Andjeliji, izgrlili se i izčastili za jednim stolom.

U crkvi popodne blagdana nediljnoga sidili su u klupi jedan od drugoga i, držeći svaki po polovinu materinja molitvenika molili se dragomu Bogu i presvetoj Bogorodici.

Cio jim život od sada biše opet jedan.

Nebo se radovalo, svit se radovao, — blagoslov svud za vladao, — pomirila se „dva brata zlobnika!“ —

UGARSKI ŠOKCI I BUNJEVCI.

III. PORIEKLO.

Nu da pokročimo u starinstvo za pedalj dublje.

Ne samo u prošlom razdoblju rečeni Sladović, — ima tu osim starinskih poviestih i pismenah i drugih sgodopisaca, koji dokazuju pravjeko slavjanstvo na današnjem jugu.

Juraj Papanek, olaski župnik, u svojoj knjizi (*historia gentis Slavae*) umno i dokazi poduprto razvadj a klupko mislih, usljed kojih bi spomeniti Sklava u vajkadnje doba prvoga čovječanstva kao vodja i otac seklavskoga t. j. slavovskoga (slavenskoga) koljena bio prebrodio Istar (Dunaj), naselio se u pokrajinu, koju danas Slavonijom (u širjem smislu) zovemo, ostavivši za sobom u Hiperborejih (crnih gorah iliti Karpatih) množinu roda svoga.

On se drži imenovanih kalifah i arapskih analistah od g. 650. Micholda i Abulfeda dovodećih Slavjane tja od Jafeta sina Noemova.

Nu uz Prokopa i Jornandesa proti istim Kalifom i Niemeu Hufmanu velećemu, da su se zarobljenici Niemacah Slavjani u njih ozivali, ustaje i Ivan Petar Kohlius, to jasno dokazuje u svom djelu (in *histor. codicis sacri slavonici, Altonaviae 1729.*) štampanom, da to dično, najprostranije ime Slavjan izviro iz rieči : Slava. Pomaže ih u tom i biskup krakovski, najstariji poljski historik Vinko Kadlubek ; pomaže Hoffmann iz Kromera ; Kulcinij (in *appendice ad specimen Teclae Slavonicae, Romae 1734. str. 101.* ; pomaže Enej Silvij i Šimun Asseman ; pomaže J. Dlužoša, Longin krakovski kanonik ; Helmolde božovini pop ; Žiga Herberstein, Pešina, Lazij, Jordan, Dubrav Hajek i td. te jim ustupamo uvjerenje.

U njihovo područje laća se još i grčki pisac Prokopij ; a Ivan Aventin (Bajarije in Abensberg seu Aventini natus 1466.) u ljetopisu svoje domovine (na str. 126.) ovako piše : sva koljena od granice Ilirije do Galije urotila se proti Rimljanom, Markomani i Kvadi . . . kojim pomogoše narodi slavenski pod imenom : Buri, Hiri, Hali, Jazigi, Gutoni, Vandali, Sarmate, Roksolani, Bastarni, Alani, Peucini, Sikabote, Saboci i Cistaboci, — koji od doba Adamova do Noemova, kroz 1242. godine, preživise punih deset plemena. — Pisac Blondus ipak je protiv toga da su se Slavjani prem u vandalskih zemljah živivši nazivali Vandali.

Boristej Danabrej dovadj a Slavjane iz Azije u Rusiju, iz ruske Sarmacije u zemlju Vandalah, Saksonah i Germanah ; on ih prati u Poljsku, Česku, Moravsku, Ugarsku — zatim, po Jornandu — u Dalmaciju i Ilirik.

Pače starac Strabo i to mnije da su se Slavjani razumievali i pod imenom Skitah (pog. 507. knj. 11.) ; podupire ga Plinius (knj. 4. p. 12.) i Prokop (knj. 4. p. 5.) dje veli : et Slavonici populi Scythae quondam nominabantur ; a stari Ptolomej i dalje ide kad kaže (knj. 5. p. 9.) : da su Slaveni stanovali u početku medju Tanajem i Vulgom, — pa jim tražimo poriekle u samoj bibliji Božjoj.

Krant, učenjak svoje dobe, veli : Slavjani bješe na sarmatskih poljanah, dje kad im zatiesnio prostor, puste se sa sjevera dolje u Dalmaciju i Ilirik. A naš Papanek dodaje : u obće, a osobito Slavjani današnje (u širjem smistu uzete) Slavonije pobjedjivali su Rimljane i napučili tu zemlju, Bugarsku, Dalmaciju, Bosnu i Hrvatsku.

Pisac Palmo (knj. 1. str. 2 i 37.) nekom sigurnošću hoće, da je za Jaira čifustoga sudeca, o kom govori sv.

evangjelje, vladao na Dunavu kralj Bavarске i Švovske Bren I. i gospodovao nad Slavjani tja do Tise rieke. Pod njegovim nasljednikom Brenom II. življahu, po Aventinu, Slavjani tuj slobodno puno stoljeće tijan do Tarkvinija Priška (do g. 400. prije Isukrsta). — On ih doduše pritiskivao, kako pravo opaža Prokopij, i prilagodjivao Markomanom svojim, te im nadievao to ime sve do Julija Cezara (500 g. prije Isusa); — nu buduće im to dodijalo skoće na noge junačke i oslobođe se (od 500 do 908 godine), pa po svom slavjanskom adetu i imenu prozvu si i državu Velikomoravsku.

O njih jasno veli Julij Kapitolin (in M. Aurel. p. 12): nondum Parthicum cum Vologero bellum finitum erat . . . conspiravere gentes ab Illirici limite usque in Galliam etc. t. j. još za nedovršena rata partičkoga ustaše ilirski narodi od svojih granicah tja do franačkih medjah. — Sulpicij Sever (p. 2.) kaže, da je Marbud prije sagradjena Rima na 750 godinah bio kralj uz markomanski i slavjanskih narodah. Š njim pjeva u jednu strunu i Gluverij i Strabo (knj. 7. str. 200.) —

Ovih Slavenah Marbodovih opisuje divno značaj, poštenje, i vajkadanje liepe običaje vješti pisac pera Prokopijeva. Kadlubek, historik XIII. vieka otvorno tvrdi, da su dunajski slavjani već g. 325. po Isusu, — za nikejskoga crkvenoga sabora, — štovali crkvena otea, sv. Ambrozija ; a Slava, markomanska kraljica vjerovala u Isukrsta, te se utekla sv. mužu u Milan za savjet : kako da uzéuva sv. vjeru Krstovu ? (Slidi.) Blaž.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIČEVIĆA.

XVIII.

B L A G A V I S T.

(Produženje.)

„Da kćeri moja, — produži Branislav opazivši na Milani bogato ruvo i skupocini nakit, — Bog ti je dao vidu nego što si želila. Ti si se njemu molila da meni slobodu dađe, pa si to i izmolila, a uz to dobila si i sav adidjar svoje Matero, za koim nisi nikada čeznula, i koi nisi od Boga želila. Zafalimo dakle Bogu na milosti njegovoj, koja se obilno na nas izlila, i koju smo tek sad u punoj miri uživati kadri, kad već iz iskustva znamo šta je zlo, šta li je tuga i nevolja.“

Obadva vojvode čudiše se lipoti Milaninoj, i mladji vojvoda Svetozar nemogaše serdecu odoliti da neprimeti : „Zaista ste vi knjeginjice veliku žertvu za otea svoga prineli, kad ste svoje lipo lice čadjavom bojom prikrivali, i prosto odilo nosili. Vi ste lipo kao kakav Andjeo!“

Milana se s divojačkom stidljivoštu zarumeni, i ove joj rieči nepovoljne budu ; jer joj se činjaju da su laskave. No starij vojvoda. Radoslav privati rič ovako : „Lipota je najmanje preimućstvo Milanino ; njena ljubav k otea svom mnogo većma nju diči, nego sva lipota njena. Kao andjeo utišitelj dolazao ona svaku noć u ovu strahovitu tavnicu da ublaži gorku sudbu svoga roditelja, a sada izgleda ona kao andjeo blagovistitelj srije i slobode njegove, koju mu je ona svojim plemenitim dilom zadobila!“

Sad pridloži Milana otea svom moljbu kneza Strašimira. Branislav bude tim silno tronut i ovako joj odgovori : „Milano ! Ti vidiš suze moje ; ti znaš da ja na njega nikad merzio nisam !“ — U taj par otvore se vrata od tavnice i Strašimir s Vidosavom i s malim Čedomiljem udje u nutra. Branislav pruži junačku desnici Strašimiru, te se bratinski rukuju, zagerle i zavire, da će na svaku merzost i uvridu zaboraviti i u napridak kao bratja u slogu i ljubavi živiti.

Dobri Branislav obraduje se kad prid sobom opazi dite, koje je Milana od smerti izbavila. Čedomilj po zapo-

visti svoje Matere poljubi njega u ruku, a on ga blagoslovi govoreći : „Milo ditence moje ! Bog da te blagoslovi, da na radost svoi roditelja i na polzu Srbskoga roda odrasteš i da čestit čovik postaneš !“

„Da Bog da, — primeti mati ditiinja, — da se moj sin na vašu kćer ugleda, i da bude tako dobar kao što je ona. Ja i moj Strašimir bili bi tada najsrjitijiji ljudi na ovom svitu !“

Dan taj budo zaveršen gospodskom večerom u dvorani Brestovačkoj. Gosti bijahu na svu miru veseli i domaćin ih uviravaše, da on od mlogo godina nije tako veseo i zadovoljan bijo kao danas. Viruj mi Branislave, — govoraše on, — merzost i zloba moja prama tebi, bijaše me lišila svakog zadovoljstva. Sad mi se čini kao da sam u nov život stupijo. Pravo kažu ljudi : zloba i pakost niču iz jadove jame, a ljubav i prijateljstvo s neba nam dolazi.“

Zdravice se po starom Serbskom običaju iz sreberni kondira napijahu, i za svakom zdravicom orilo se miloglasno naše : „Mnoga ljeta.“

Pervu nazdravi Strašimir u zdravlje Branislava i Milane. — Branislav zafali pa onda nazdravi ovako : „U slogu i ljubavi gospode Serbske i ciloga naroda. Daj Bože skorim nestalo cerne nesloge, koja nas je od postanka mučila, i ja bijo posljednja žertva bratomerzosti u našem narodu !“

Vojvoda Svetozar nazdravi : „Da Bog da se sve serbske kćeri na knjevinjicu Milanu ugledale i tako dobre bile, kao što je ona !“

Vojvoda Radoslav privata : „Bog dao, da u buduće svi Serbski roditelji svoju dicu tako dobro i kerštjanski odrane vospitaju kao što su Knez Branislav, i pokojna lkonija svoju kćercu odranili vospitali. A sva dica Serbska, da Bog da, da tako poštuju svoje roditelje, kao što Milana svoga otea poštuje !“

Strašimir zaverši nazdravljenje s ričma : „Da Bog da, svi roditelji doživili od svoje dice takovu radost i utihu kakvu je Branislav od svoje jedinice dočekao ! —

KUĆA BUNJEVAČKA.

Sv. Ivan je ne samo krotak bio, već je srce njegovo bilo neizerpljivo vrilo one ljubavi Isusove, kojom je nas do smrti križaj ljubio, i koja nije znala razlike medju prijateljnih i zlotvorih, već se za ove i na križju molida, oće oprostii im jerbo neznadu šta čine.

I baš zato tolika ljubav odsiva u plemenu slavenskom, budući mnogi se okrste imenom Ivana, nepravedan bi ja bio akobi smio tvrditi : da drugi narodi, po ljubavi nikad nediluju, al to moraju i drugi narodi pripoznati, akoji sebičnost nije zaslupila : da se njihova ljubav slavenskoj spodobiti nemože. Mi imamo na to od vjakkada dva nepobitna dokaza. Neima plemena, u kojem bi obiteli i do 4-ta kolina u zajednici ostale, i neima jezika u kom bi se znala rodbina različitim imenima označivati ko u slavenah, a budući su ovo one vrline koje se očituju ponajviše iz onih dušah, koje su duhom nabožnim nadahnjene, dakle nikog neću da vridjam, al to sam dužan očitovati : da nijedan narod toliko vire ufanja i ljubavi neposuduje prama Bogu ko slaven.

Ima vas valjda — koji ovo štijuć glavom krećete ? to vam moram naprotiv oprevrgnuti, da protivno iskustvo nemože išta odkrnjiti, od ovog obćeg značaja, jerbo ako što manjka, i onde gdi manjka to se neda upisati na lice slavena, već se mora urizati na rovaš susjednih naroda — s kojima slaven dolazi u dodir, ili strašnoj nemarnosti njihovih Svećenikah, jerbo ako ovi iztrajaju u nauci i dobrom primeru, to će slaven nesamo iztrajati, već i navadno rasti u pobožnosti.

Dnevi svetog Ivana Evngjelište i Mladinacah samo su do 18 stolitjah zadržali značaj nediljnog opočitka, kada je ovaj ukinjen jerbo se potriboće žića umnožale, to se pokazalo da triba više raditi no opočitvat.

Al poklem ima takvih ženah koje nemiluju prest, i ljudi koji miluju dembelovat, pa slatko divanizat i pušit — to čes i danas još u slavenah nać takvih — koji neprištaju i ovim dvo dnevom opočitvat, i to baš i tako da ni u crkvu neidju, što je sa svim naredbi svete Majke crkve protivno, koja voli ako sv. Misu prislušamo, pak onda okorada prionemo, zaoto na ovih dnevih ndrži pridike ni večernja.

No to ona nepriči da se sveta vina napijemo i posvećene pogače najidemo. Sveta ustmena pridaja ostavila nam je uspomenu čudnovata dogodjaja. Jedan sveštenik poganstva napunio je otrovanim vinom čašu i izjavio: ako ovu sv. Ivan Evngjelišta popie i ništa mu neškodila bude, to će on vire njegove istinitost pripoznat, i na tu se obratit. Čuvši ovo sv. Ivan nije oklivo već je pouzdano izpio, i pri zdravlju osto — sveštenik poganski videć ovo — kako je rekao tako je učinio. Ovo se navadlja kao uzrok, što se vino svetih na ovom dnevu, a budući svako posvetilište sastoji od kruhah i Vina, to je po nagonu slaven na tu misao došo, da se uz vino i pogača posveti dobroje što god uz vino i zagriziti.

Hvale vridnoje što slaveni kad se ovo vino kući done se, svi i mali i veliki od njeg okuse, i koji zalogaj pogače odkinu, a što ostane to se izredjaju u komari ili podrunu vinski ardovi — i u svaki se po malo ulije. Meni je mio i ovaj običaj ta i time se uzdržava ona obćenitost srodna, koja u obiteli vlada, i pobožnost koja voli da je sve ono što i tilo uživa posvećeno, valjada zato i čuva Bog slavena, pak mu tako nenaudi piće vina i rakie ko drugom puku, premda bi se svaki rodoljub radovao : da može slavene uviriti : da vino navadno niti snaži niti goji čovjeka, vatru privrimeno spori, i uzrokuje, da pridjemo granice triznosti, krotkoće i ljubavi — pak počinjavamo ona dila, po kojima kad inostrani nas sude, govore dasmo opori i goropadni.

Na mladince zadržo se jedan liep običaj kod slavenah. Kako je svanulo, baš ni se to izčekivalo, da se klećeć molitva kod stola izvrši, ako nije Mama na put stala, to smo se rano nas nikoliko dečakah sakupili, pak smo išli šibariti, rodu gdje curah i divojakah bilo, opet jedno sridstvo uz koje cvati krvna ljubav, od koje mogo bi reći da je to dah — duše slavenske. Ne tajim da ima mista — gdi se po ovom dobrom običaju zli uživi izlegli, da su počeli ići šibariti ne samo nevina dica, momčuljci, već momci i ljudi kojima netribaju jabuke i orasi, već iztraživaju rakiu i slaninu, no ni to da se s mjerom uzima nebi u grih izraslo, al što ćemo kad smo ljudi Eve sinovi — pak granice umjerenosti i triznosti prekoracimo, i taj liep običaj s grišnima dilama okaljamo. Al ja virujem da ovo ne leži ni u naravi slavena ni u običaju šibarenja, ta slaven milu je čistu haljinu, dakle ako se izpoliva vinom ili rakiom, to je sigurno od madjara primio, naš momak ako se nehotece opio kao Noe taj se stidi, i nesmije se prid svetom pokazat. Nadam se dakle : da će naša momčadia otrest se ovog grdnog adeta ako mu prid oči stave da se time kalja narodno poštenje i umanjava ona čast, koju su slaveni posidovali, ta naši mladići posiduju srce koje sram i stidljivost podhranjiva, i radostno slušaju svoje starie, koji nji na dobro svituju.

Mladinci nama na pamet donose krvnika Iruda, koji se pobojo da će Isus kraljevsko pristolje zasisti, zato je odredio da se u mah posli porodjenja smakne, i poklem nije znao u koj sgradi Bethlehema se rodih spasitelj, dakle da mu izpod britke sablje nikako neumakne, naredi da se svi malani u Bethlehemu i okolišu izpod dvie godine usmrte. Silan jauk i plač kad su nemilosrdni vojnici iz naručja materah silom trzali dičicu i na oćegled nemilo sikli.

(Slidi.)

S V A Š T I C E.

6. Psećiji jezik i samog Boga naruži.
7. Ko se voli parbiti tajse i vatre neboi.
8. Ženu čuvat i mrak iz sobe vikom vući, jednoje.